

■ ION BUZERA

nevroze universitare și scriiturale

Începând cu dedicația („lui David Lodge”), continuând cu titlul, cu nume-roasele tipuri de comic vehiculate (unele mai reușite, altele mai puțin, destule deloc) și terminând cu, să zicem așa, ideea centrală a romanului, Lucian Bâgiu îi ia în cătare pe universitari: *Bestiar. Salată orientală cu universitari închipuiți*, Editura Cartea Românească, 2008, 320 p. După ce că aceștia au și așa suficiente probleme, romanul despre care scriu în acest moment – același sau distinct de momentul în care Domniile Voastre (îl) citiți, în funcție de școala de gândire critică la care suntem arondați; în ce mă privește: același – mai toarnă nițel gaz pe foc, termenul „închipuiți” fiind de înțeles în cel puțin două feluri, dacă nu chiar în toate cele trei din DEX: cel deal treilea e, de altfel, și cel mai tare, înseamnă „inexistent”, „fals” (și una dintre piste de lectură – să zicem: arhetipală – ne duce destul de hotărât într-acolo!), celelalte două sunt mai ușor de bănuț. Iar cel care inflamează suplimentar e chiar unul „de-ai noștri”, universitar din Alba-Iulia, după cum se poate constata din notula paratextuală de pe ultima copertă. Recunosc că atunci când citeam celebra trilogie a lui David Lodge decupam și secvențe locale, răsărite aproape fără voie din realitatea imediată, dar nu intuim ce dimensiuni va lua autohtonizarea lodgeanismului. Lucian Bâgiu e numai ultimul sosit în acest grup cu granițe imprecise și care se exprimă nu numai prin intermediul ficțiunii românești (vezi nota de subsol la p. 19, care ne „întărește” convingerea ficționalității!), ci și epistolare, eseistice etc. Ce mai, avem și noi lodgeenii noștri! Și nu sunt chiar total mimetici, ceea ce nu e rău deloc.

Lucian Bâgiu a încercat destul de multe în romanul lui: o satiră a mediului universitar (cu câteva deschideri cosmopolite: sunt implicați niște aburoși universitari englezi, care au multe ezitări în a-și clarifica identitatea!), o punere la lucru infrapaginială a codurilor enciclopedic-metaliterare (dar care nu se compară nici pe departe cu spectacolul similar al *Țiganiadei* sau, în secolul nostru, cu cel al *Lucrărilor în verde*, volumul Simonei Popescu), o bricolare savantă, dar mult prea expeditivă a câtorva tipare românești (erotic, polițist, de călătorie, de aventuri, intimist, epistolar etc.), o activare a celebrului și mai totdeauna inconsistentului efect de puzzle romanesc postmodern. (Nu lipsesc, deși se prezintă tot la stadiul de schiță, nici: mișto-ul imagologic, denunțarea eruditei strepezite, cazuistica palimpsestului, virușii discronici, convențiile apocrifului, tema continuum-ului real/fantasmatic/imaginar/livresc/real, sim-

bolismul inițiat, atragerea atenției asupra calului troian al informației brute, de tip dicționar). Construcția este, evident, una fragmentată, cu alternări ale vocilor naratoriale, auctoriale, cu inserturi metaleptice și de tip scenariu de film etc., dar pe ansamblu aduce mult a monolog. Indiferent care e naratorul „de fapt”, viciile lui de fond sunt cam aceleași: stilul comentariilor, relațiilor și „înscenărilor” sale nu depășește nivelul Academiei Cațavencu, care e foarte bun pe spații mici, dar fără suflu și aproape fără rost într-un roman: jocuri de cuvinte, poante, aluzii subtile, care pun în evidență disponibilitatea „enigmatică” („șaradistă”, cu excelența termen al lui Ion Barbu) a autorului și cititorilor deopotrivă și cam atât. De exemplu, ideea cu Tristan și Isolda (Iza), cuplul

pure și simple, care funcționează ca formă integratoare, pentru a corecta total efectul de stranietate al metalepticului. De exemplu, lui Ion Creangă acest lucru îi reușește, în primul rând pentru

nismelor romanului postmodern, dar aceasta este o operație care, în mod evident, depășește posibilitățile auctorelui nostru. Romanele lui David Lodge, de exemplu (pentru că descifrez o tentativă

în acest sens, inclusiv simpatica intruziune „coautoarială” din capitolul *Însemnare a călătoriei mele: Salată Dracula*), sunt dificil de parodiat, pentru că ele conțin – prin chiar felul în care sunt scrise – toate supapele decanonizării și relativizării: configurează și reconfigurează o umanitate (universitară) mult mai bogată și prolixă ale cărei dinamici trimit simultan la existențial, literatură, interpretarea literaturii, demistificarea interpretărilor literaturii, coduri ideologice, coduri comportamentale, reacții, vicii de reacții etc. În momentul în care te-ai îndemna vreun demon interior să intri în aceste lumi pentru a le submina din interior, nu ai face altceva decât să te precipiți ca musca în miere. Cu alte cuvinte, nu sunt suficiente intențiile ironizante, cunoștințele specifice, anumite competențe sectoriale inde-

negabile (instrumente de care dispune confortabil Lucian Bâgiu) pentru a contura o parodie consistentă și creditabilă la nivel extins, romanesc. Pentru asta este nevoie și de alte câteva calități: intuiție a rezonabilității epice, conturarea unei povești sau mai multora care să unifice sau se justifice „microcodurile” interne care, inevitabil, proliferază în astfel de cazuri și distilarea unei „supraglosii” (care se poate, evident, strecura și printre rânduri), al cărei rol ar fi acela să țină legătura cu „exteriorul”, cu cititorii, cu contextele, cu așteptările și angoasele tuturor. Acestea din urmă sunt cel mult tatonate de junele romancier.

Lucian Bâgiu nu e, pe scurt, chiar la înălțimea modelului declarat și, se pare, venerat, dar jonglează destul de bine cu intertextul, are cursivitate pe mai multe paliere textuale și mai ales disponibilitatea certă la comicul de limbaj. (În anumite privințe – în niciun caz referitoare la mediile evocate și construite! – se apropie de Petru Cimpoeșu, cel din *Simion liftnicul*). Nu are: carnație epică suficientă; detașarea de poantele descoperite; autoironie; tehnică a sudării episoadelor; inducere a firescului procedeeilor. Dar mai poate studia și, mai ales, își poate perfecționa/însănătoși scriitura romanescă, destul de nevrotică deocamdată. (Să zicem că e o nevroză de etapă, de inițiere sau de testare a blasfemiei postmodernismului). Un roman de nota șapte.

în jurul căruia se țes firele „acțiunii”, plus cuplul prezidențial (și copiii celor două perechi: Sânziana și Pepelea) e destul de subțire pentru a rezista prea mult. În orice caz, se trage foarte mult de ea. Ceea ce e, totuși, important e că știința de carte naratologică nu e ostentativă în sine, căci benignitatea aluziilor și o oarecare candoare în manipularea comicului atenuează predispoziția „naturală” spre frigiditate a schemelor narrative mult prea bine puse în evidență. Discreta ironizare și a lui Genette (al cărui prenume e însă scris în mod obstinat greșit) intră în aceeași tactică a distanțării autoimpuse. Să semnalez că autorul își îngreunează singur sarcina atunci când insistă pe lectura în regim „teoretic”, întrucât este foarte dificil să narativizezi (re-narativizezi) „principii” naratologice, oricât de mult le-ai lua în derădere, le-ai relativiza, le-ai întoarce pe toate fețele ludicului: mecanismul dat afară pe ușă se întoarce și mai vioi pe fereastră, secânduind și mai mult bruma de evenimentialitate. Așa se explică de ce comicul de factură „arhilitrară” (cel al aluziilor deductive la tipurile de scriitură romanescă) este cel mai căznit în acest roman, mai mult prezumat decât actualizat.

În general (nu numai în romanul de față), tehnicile metanarative sunt folosite pe scară largă pentru a masca – inabil, oricât de sofisticate ar fi – insuficiențele epice propriu-zise. Dacă îl consolează cu ceva pe Lucian Bâgiu – mai ales că sunt perfect de acord cu nota de subsol de la p. 55 –, nici la case mai mari nu se întâmplă altfel; e nevoie de o presiune calmă și uriașă a scriiturii transgresive sau a scriiturii

care dispune confortabil Lucian Bâgiu) pentru a contura o parodie consistentă și creditabilă la care nu-și propune neapărat să folosească astfel de procedee. Pro-zatorii postmoderni mărunți sunt, în schimb, obsedați de teorie, în loc să-și vadă de materia lor epică. Ei pun carul înaintea boilor și au pretenția ca „atelajul” să funcționeze: nu prea e cazul. De la un punct (să zicem: p. 179) în romanul lui Lucian Bâgiu trucurile rulate nu numai că plictisesc, dar încep să irite de-a binelea. Citesc în „fuga de răspundere” epică multă indecizie auctorială. Faptul că nu se orientează în favoarea unui roman clar lodgean (care ar fi avut un referențial puternic la care să se raporteze în câte feluri ar fi dorit) sau bradburian (*The History Man!*), de orientare sarcastică, tentația de a încerca prea multe versiuni, „ontologii” ficționale, speranța vană că va obține ceva „abisal” din cele câteva tehnici speculative desfășurate (aflește și ele la destui ani-lumină de precizia și profunzimea celor ale lui Radu Petrescu din *Ce se vede*), brambureala incomodantă a plasării aceluiași personaje în situații cât mai diverse, mult prea diverse, sunt inconveniente care conduc la o entropie deloc scontată: salata nu prea are gust, oricâtă maioneză (vezi capitolele *Maioneza (I)* și *Maioneza (II)*) ar folosi.

În ciuda a ce crede autorul (v. nota de subsol de la p. 164), *Bestiarul* său nu e o parodie. Ar fi fost realmente seducător să poată accede la parodiarea meca-

indEXprimări

un poet în brooklyn

Ai idee unde locuiesc poeții din craiova? eu obișnuiam să stau în românești singurul poet din cartier pînă a apărut firică. de fapt părinții lui locuiau acolo poetul venea doar vara prin fundătură să mai vadă casa bunicului și să culeagă cireșe. acum m-am mutat și eu nu mai este nici un poet în cartierul țiganilor și-mi pare cumva rău. Stau în lăpuș într-un bloc comunist și cred că sînt singur și aici. Nu-s sigur dar parcă i-am văzut fața lui ciupureanu prin zonă. oricum nu mă interesează. ion maria stă în craiovița în blocuri făcute de comuniști pentru ordinary people bucur și lascu pe calea bucurești în blocuri făcute de comuniști pentru pedanți și asta se vede în poezia lor ene și petrake tot în blocuri din astea dar nu știu pe unde. să-mi spună poezia lor atunci. theodoru stă în capul lui manolescu zisu nu-și aduce aminte

ioana dinulescu pe lîngă ciupercă. ea scrie poemul-ciupercă în timp ce tipărește o mămăligă. xenia stă-n centru dar s-a făcut doctor. dă-le-n mă-sa de litere fă-te poet la loc. iar tiberius pe care-l confund cu wolverine din x-men e încă slab din motive de putere. Mintea nu poa's' fie atentă doar la minte. Știam unde stătea patrel însă acum s-a mutat și el. Aici poezia chiar că nu poate să spună nimic. Cu excepția lui popescu sau chifu care sed în casele moștenite de muze de la părinți chivernisiți toți locuim în blocuri comuniste cu oameni care au făcut comunismul și acum îl regretă la un pahar cu manele. Dumnezeu sau un pitic a vrut asta. Nu regret nimic dar aș fi vrut să stau în brooklyn – asta e moda. Sau în tribeca să fii zilnic văzut de susan sontag să-i fi citit poezia mea să-mi fi citit eseurile ei atît de inteligente. n-o să mă vadă niciodată. Ai habar cum îi găsește poezia pe poeți în locuri atît de comune? Nu știu nici eu – dar ar trebui într-o zi să redefinim ce înseamnă comun.

nicolae coande